

MET DE FIETS

De nieuwe Vlaamse strip in het Belgisch Stripcentrum

Voor wie vanuit de centrale hal van het Belgische Stripcentrum naar boven kijkt, ziet het er veelbelovend uit. De tentoonstelling *De nieuwe Vlaamse strip* wordt even spectaculair aangekondigd als de retrospectieve over de Brusselse scenarist Zidrou.¹ Een groot, opstaand paneel in de stijl van *Papa Zoglu*, Simon Spruyts nieuwe strip die gelijktijdig met de vernissage verscheen, belooft een grootse tentoonstelling. Maar als je op de tweede etage komt, volgt enige ontzuivering. Waar de strips van Zidrou uitgebreid en op gevarieerde wijze worden voorgesteld, is het overzicht van de nieuwe Vlaamse strip in een compacte ruimte geplaatst en sober vormgegeven.

Als je het werk van maar liefst achttien tekenaars wilt presenteren, dan ben je natuurlijk beperkt in je mogelijkheden.² In een zigzagopstelling krijgen de bekendere auteurs ruimte voor een tiental originele platen, terwijl de anderen het met minder moeten doen. Voor de meeste auteurs volstaat de krappe ruimte om de kern van hun werk te vatten: de rake flow in lijn en woord van Randall Casaer, de droge, slimme humor van Bart Schoofs, de bravoure van Simon Spruyt, de verfijnde, precieze toets van Ben Gijsemans, de stilistische zoektocht die elk werk van Judith Vanistendael³ anders maakt, het oog van Wauter Mannaert voor sociale scènes en engagement. Bij stripmakers als Brecht Vandenbroucke, Wide Vercnocke⁴ en Philippe Paquet zijn de ruimte en selectie echter te gering om de bijzonderheden van hun oeuvre te kunnen weergeven. Bij Serge Baeken hangt een groot kader uit zijn complexe kattenstrip *Sugar*, maar van deze veelzijdige kunstenaar had je meer beelden verwacht.

Zwart-wit domineert in deze tentoonstelling, in hoofdzaak omdat vele auteurs onafgewerkte platen – schetsen, potloodtekeningen en geïnkte platen – tonen. Vooral de jongere makers, zoals Gijsemans en Mannaert, willen met deze platen in verschillende stadia van uitvoering hun kunnen en aanpak demonstreren. De auteurs die al langer strips maken, zoals Simon Spruyt en Maarten Vande Wiele, kiezen eerder voor afgewerkte platen. De

Boerke © Pieter De Poortere

uitzondering op het zwart-witpalet is Brecht Evens⁵: in twaalf platen zien we de originele kleurenpracht van zijn succesvolle grafische romans *Ergens waar je niet wil zijn*, *De liefhebbers* en *Panter*. Met zijn ervaring in het maken van internationale tentoonstellingen, koos Evens er in het meertalige Stripmuseum voor om woordloze platen te tonen.

De veeleer statische tentoonstelling kent twee interactieve elementen. Aan het begin zie je een vijftal animatiefilmpjes van Kinky & Cosy, de beruchte tweeling uit de gelijknamige gagstrip van Nix. Even verderop kun je als bezoeker de fiets op om zo de geluidsband bij interviews met de stripmakers op te starten. In deze interviews stellen de tekenaars zichzelf voor, maar prijzen ze vooral het werk van een collega aan. De fiets staat dicht bij de kast waarin Jeroen Janssen⁶ enkele voorwerpen en boekjes toont uit zijn tijd in Rwanda, en verwijst naar zijn strip *Doel* (2013). Met *Doel* sloeg Janssen, geboren

De maagd en de neger,

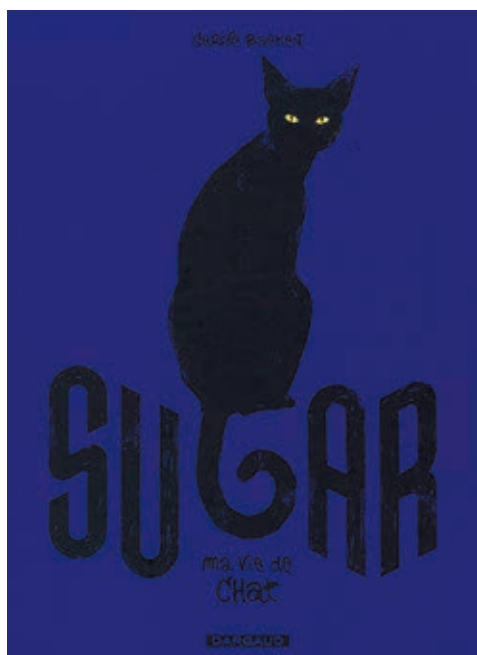
© Judith Vanistendael

De eigenzinnige positionering van deze Vlaamse stripmakers vindt zijn oorsprong in hun opleiding en het Vlaamse stripbeleid

in 1963 en daarmee de oudste kunstenaar van deze groep, de richting van de documentaire strip in en vond hij aansluiting bij de internationale beweging van de stripjournalistiek.

De centrale plaats van de fiets in dit overzicht van de nieuwe Vlaamse strip kun je ook symbolisch opvatten. Janssen ontdekte zijn zin voor documentaire strip tijdens een fietstocht naar het gedoemde polderdorp Doel, dat moet wijken voor de uitbreiding van de Antwerpse haven. Sindsdien is hij een regelmatige bezoeker en observeert hij de bijzondere gemeenschap van blijvers en passanten in het dorp. Geduldig en gedetailleerd alternatieve werkelijkheden observeren en – humoristisch of ernstig – sociale en politieke illusies doorprikken, zijn gemeenschappelijke elementen in het werk van de nieuwe Vlaamse stripauteurs.⁷

De fiets kan ook symbool staan voor de kleinschalige en onafhankelijke modus operandi van

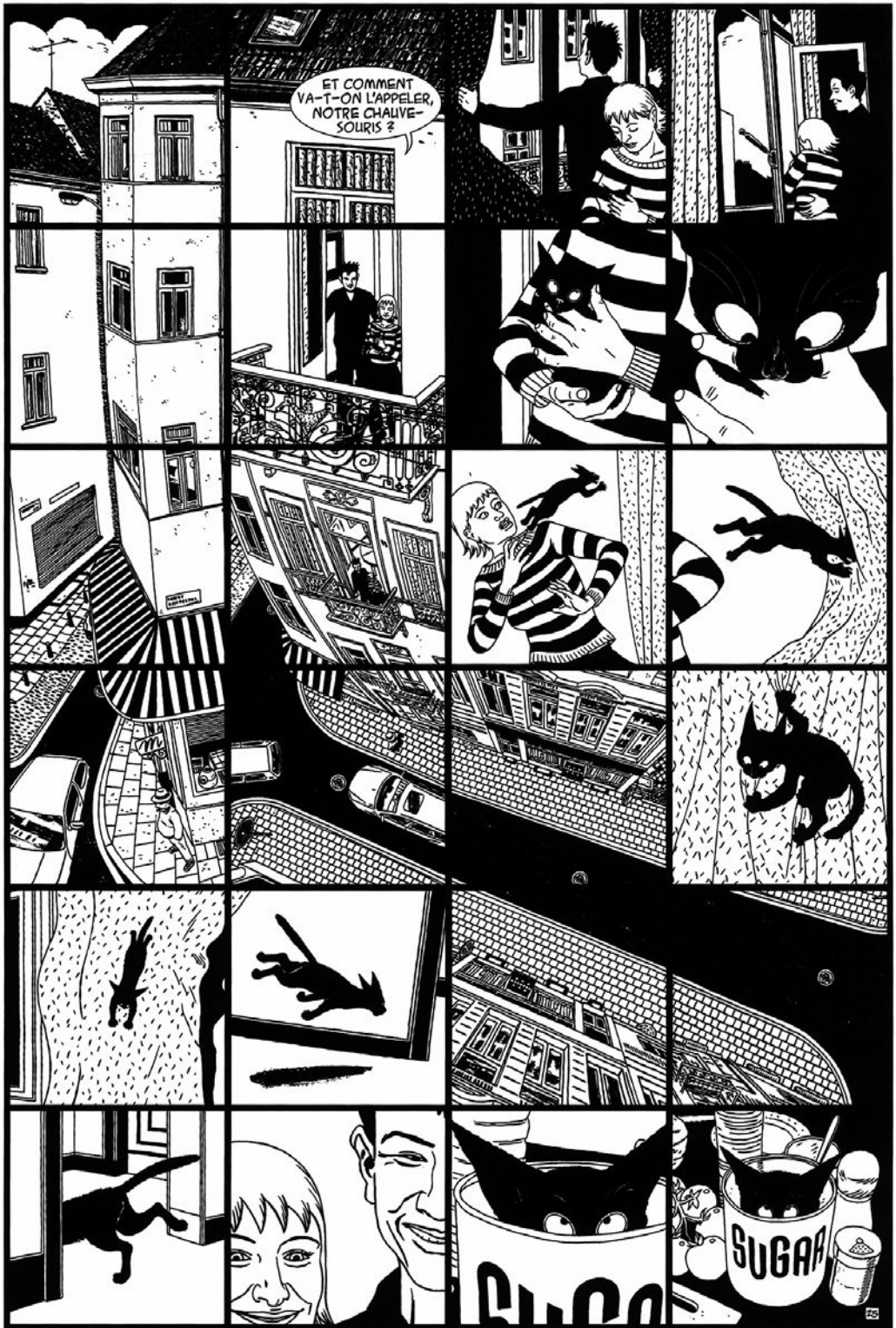

De kft van de Franse vertaling van

Sugar, leven als kat, © Serge Baeken

deze Vlaamse stripmakers. Hun werk verschijnt in kleine oplage, bij een beperkt aantal uitgevers (in hoofdzaak Bries en Oogachtend), en brengt voorsnog niet veel op.⁸ Overleven doen ze door hun stripwerk te combineren met illustratie en grafisch werk, lesgeven, verkoop van originele platen en subsidies van de Vlaamse overheid.

De eigenzinnige positionering van deze Vlaamse stripmakers vindt zijn oorsprong in hun opleiding en het Vlaamse stripbeleid. Hun opleiding, in Gent of Brussel, maakte van deze tekenaars zelfbewuste auteurs die zich wilden afzetten tegen de Vlaamse traditie in familiestrips. Ze werden opgeleid om hun eigen stem te vinden, met daarbij voldoende aandacht voor de ontwikkeling van een geloofwaardig verhaal, en de noodzaak rekening te houden met recente internationale evoluties van het beeldverhaal. Anderzijds zorgt de werking van het Vlaams Fonds voor de Letteren voor een (minimale) financiële basis en internationale promotie van artistiek-literaire stripprojecten. De tentoonstelling in het Stripcentrum duidt dit kader waarin de nieuwe Vlaamse strip opereert heel goed. Helemaal aan het begin horen we een interview met Johan Stuyck, lesgever in de Brusselse opleiding Beeldverhaal en oprichter van de uitgeverij Oogachtend. Er wordt

De kافت van *White Cube*, © Brecht Vandenbroucke

De modus operandi van de Vlaamse stripmakers is kleinschalig en onafhankelijk

een plaat getoond van Yannick Pelegrin, een aanstormend talent uit de Brusselse opleiding van wie het eindwerk wellicht binnenkort bij Oogachtend zal verschijnen. Er is ook een wand over *INK*, het kortlevende tijdschrift (2000-2004) waarin vele nieuwe Vlaamse stripauteurs debuteerden. Aan het eind van de tentoonstelling kun je een uiteenzetting bekijken van Els Aerts over het stripbeleid van het Vlaams Fonds voor de Letteren. Dat laatste beeldscherm laat een schoolbank zien waarin de vele, gesubsidieerde vertalingen van deze nieuwe Vlaamse strips aanwezig zijn.

Dit stevige kader rond de nieuwe Vlaamse strip zal zijn levensvorm voorlopig blijven bepalen. Die is professioneel, van hoge kwaliteit, goed gedocumenteerd en internationaal zichtbaar, maar ver verwijderd van het financiële en publieke succes van de Vlaamse familiestrip of de Franco-Belgische traditie. De plaatsing van deze tentoonstelling naast die over Zidrou roept de vraag op of

deze Vlaamse artiesten ooit zouden kunnen en willen meewerken aan een mainstreamstripverhaal dat aansluiting vindt bij een breder publiek. Eind 2017 vond er een “stripbattle” plaats tussen Zidrou en vijf Vlaamse tekenaars: zal er uit deze interactie een langere samenwerking vloeien?⁹ Het zou een interessante stap zijn voor de “nieuwe Vlaamse strip”.

CHRIS BULCAEN

De Nieuwe Vlaamse Strip, Curators: Tine Anthoni en Mélanie Andrieu, nog tot 3 juni 2018 in het Belgische Stripcentrum, Zandstraat 20, Brussel, www.stripmuseum.be

NOTEN

1. ZIDROU (BENOÎT DROISIE) is de scenarist van tal van humoristische stripreeksen zoals *Dokus*, *Tamara* en *Mooie zomers*. Sinds een paar jaar levert hij de verhalen voor volwassen strips zoals *Lydie*, *Het vel van de beer*, *Verstild leven*, *Michel*, *La Mondaine*, *De adoptie* en *Ridder Brayard*. Najaar 2018 verschijnt *Horizontaal*, een verhaal over een vrouw met zwangerschapscomplicaties getekend door de Vlaamse striptekenaar Jan Bosschaert.

2. De achttien stripauteurs zijn: Nix (Marnix Verduijn), Pieter De Poortere, Judith Vanistendael, Michaël Olbrechts, Wide Vercocke, Ben Gijsemans, Wauter Mannaert, Jeroen Janssen, Maarten Vande Wiele, Ilah

De kapt van de Franse vertaling van *Panther*, © Brecht Evens

(Inge Heremans), Bart Schoofs, Brecht Vandenbroucke, Randall C. (Casaer), Gerolf Van de Perre, Simon Spruyt, Brecht Evens, Serge Baeken en Philippe Paquet. Van twee andere tekenaars wordt nog één plaat getoond:

Yannick Pelegrin en Guido De Vadder. Deze selectie is representatief. De enige grote namen die ontbreken zijn de cartoonist Kim (Duchateau) en Olivier Schrauwen, meteen de meest eigenzinnige en experimentele Vlaamse stripauteur van het moment. Zie ook: GERT MEESTERS, 'Congo als vrijstaat voor de verbeelding. De strip 'Arsène Schrauwen' van Olivier Schrauwen', *Ons Erfdeel*, jg. 59 (2016), nr. 3, pp. 82-89.

3 GERT MEESTERS, 'Beelden om het leven te vertellen. De frisse kijk op de strip van Judith Vanistendael', *Ons Erfdeel*, jg. 55 (2012), nr. 4, pp. 82-91.

4 MARC BASTIJNS, 'Tussen strip, poëzie en illustratie. Het hoogstpersoonlijke parcours van Wide Vernocke', *Ons Erfdeel*, jg. 60 (2017), nr. 3, pp. 109-113.

5 LOUIS VAN DIEVEL, 'Lefgozer met lak aan conventies. Striptekenaar Brecht Evens', *Ons Erfdeel*, jg. 53 (2010), nr. 44, pp. 116-118.

6 GERT MEESTERS, 'De observator onder de stripauteurs. Het werk van Jeroen Janssen', *Ons Erfdeel*, jg. 59 (2016), nr. 3, pp. 126-128.

7 In 'Les Petits-enfants de Franse Masereel' (*Bangerang*, gelegenheidsmagazine voor het stripfestival in Angoulême, 2013) analyseert Charlotte Plyser de verschillende vormen van afstandelijke, maar gevoelige observatie in het werk van bijvoorbeeld Brecht Evens en Judith Vanistendael. Ze duidt ook secuur de sociaaleconomische positie van de nieuwe Vlaamse strip.

8 Kritische kanttekeningen over het verdienmodel van de nieuwe Vlaamse strip vind je in tal van overzichtsartikelen. Geert De Weyer wees erop in zijn inleiding tot *Loslopend Wild* (Oogachtend, 2009), een bundeling van interviews met veertien Vlaamse stripauteurs. Acht jaar later herhaalt Wouter Adriaensens die bedenkingen in zijn artikel 'De Vlaamse strip in vogelvucht: Spreidstand tussen commercieel en artistiek' (*Strippgids* 1, 2017).

9 Zidrou ging op 18 november 2017 de strijd aan met Nix, Pieter De Poortere, Wouter Mannaert, Bart Schoofs en Wide Vernocke, vijf auteurs die je stilistisch zeker zou kunnen verbinden met een scenario van Zidrou.